
Jak se dělá divadlo

Jak se dělá divadlo

Rozhodne-li se pedagog věnovat výběrový seminář nazkoušení divadelní hry, nečeká ho jen pár setkání ve zkušebně a závěrečný potlesk na jevišti. Svě o tom ví PhDr. Miloš Sládek, který se studenty katedry české literatury PedF UK připravil Komedii o Felsenburkovi, slavném rytíři.

Komedie o Felsenburkovi není první hrou, která na půdě katedry české literatury vznikla. Můžete zavzpomínat na předchozí představení spolku Budeč?

Divadelní spolek kandidátů učitelství Budeč vznikl v roce 1999 společnou rukou mou a PhDr. Věry Brožové. Paralelně k tomu začal kolega Dr. Tomáš Havelka zkoušet hry lidového divadla v rámci svého semináře. Rozdíl v pojetí byl ten, že Tomáš Havelka pracoval se stále stejnými herci, zatímco naším cílem bylo zatáhnout do divadla co nejvíce lidí a soubor stále herecky obměňovat.

Spolupráce v naší sekci fungovala tak, že jeden rok hrála Věra Brožová hru 19. století, druhý rok jsem já připravil nějaký starší kousek. Do této chvíle máme za sebou představení Raupachovy hry Mlynář a jeho dítě, Alínu od Jana Nepomuka Štěpánka, Mikovcovu Záhubu rodu Přemyslovského, sehráli jsme středověkou hru O vzkříšení Páně, z lidových her jsme veřejnosti představili Komedii o svaté panně mučednici Barboře, dvě hry svatodorotské, Saličku, kolega Havelka s druhou sekci souboru nastudoval ve dvou nezávislých představeních takřka všechna Kocmánkova interludia, lidovou hru o Labyrintovi, Selský masopust, Komedii o svaté panně Jenovéřě i Komedii o sedmi čertových osidlách.

Z her, které jsme kdy hráli, byla nejbliž Felsenburkovi asi Komedie O Heleně, dceři císaře tureckého, která vznikla rovněž podle knížky lidového čtení. Asi jste se všimla, že značnou část našeho repertoáru představují hry lidového či sousedského divadla. Přitahuje nás krása jazyka 17. a 18. století, ale i odlišnost principů, na kterých je lidové divadlo vystavěno. Snažíme se naše diváky překvapit, ale zejména obeznámit je s tradicemi českého divadelnictví i s řadou dnes zapomenutých divadelních her. Středověké a raně novověké hry nestačí jen vydávat tiskem, nejlepší způsob edice je živé představení. Za důležitou považuji i krátkou stylizovanou úvodní přednášku, která divákovi může mimo jiné otevřít širší kulturněhistorické souvislosti. Mnohé z her sousedského divadla jsou o ženě, která je těžce pronásledována osudem i lidmi, aby vše v závěru šťastně dopadlo. Námětově často souvisejí s renesanční novelou, legendistikou nebo exemply. Zejména renesanční novelistika výrazně ovlivnila knížky lidového čtení, podle nichž se psala většina her sousedského divadla.

Proč jste sáhli právě po hře z Podkrkonoší?

Protože tam se zachovalo lidových her nejvíce. Uvažovali jsme o tom hrát třeba i nějakou velkou pašijovou hru, ale tato představení jsou náročná na obsazení, neboť v nich hraje i 80 až 100 postav. Někteří studenti by samozřejmě mohli hrát i dvě role, ale stejně potřebujete alespoň 50 herců. Samotné hraní pak souvisí s obřadním prožitkem, a ten se nedá nastudovat ani naučit, a proto jsme se zaměřili na jinou skupinu her lidového divadla. Herecká neumělost našich studentů může být při hrách sousedského divadla do určité míry předností. Že se studenti neumějí pohybovat na scéně a nedokonale vyslovují, může být původnímu provedení blíž.

Kde svá vystoupení zkoušíte a jak se vám daří zajišťovat prostory pro samotné hraní?

Zkoušeli jsme leckde. Třeba v zámku ve Starých Hradech u Libáně, pracovišti literárního archivu Památníku písemnictví. Běžně zkoušíme na fakultě, kde si musíme nejprve prostory vyklidit a pak vše zase uvést do pořádku. Ve sklepení farního klubu Panny Marie Sněžné hrajeme poněkoliaké. Máme vyzkoušené, že je tu dobrá akustika, je to v centru Prahy a blízko fakulty. Navíc pronájem je za rozumné ceny. (*Důkazem budiž gesto bratra františkána, který vystavoval účet. „Není to nějak moc?“ zeptal se, i když cena byla předem domluvena. A dal divadelníkům slevu.*) Řada podobných souborů v Praze vykrvácí na tom, že mají někde platit 12 či 16 tisíc za sál a osvětlovače. Ale lidové hry můžete hrát v podstatě kdekoli, hru o svaté Barboře jsme dávali v loukách před věžovým altánem v poutním areálu v Hájku u Hostivic, hráli jsme v hospodě, v prostorách nočního hradu jen při svitu ohňů, ale třeba i v rozpadlém kostele v Konojedech u Úštěka. Využili jsme ale i profesionálních scén. Kolega Havelka hraje pravidelně se svou sekcí na divadelním festivalu v Kuksu. Pokoušeli jsme se s lidovou hrou dostat i na přehlídku do Vysokého nad Jizerou, ale ta je určena jen pro vesnické soubory, takže tam nás nechtěli. Zdejší znalci nás navíc varovali, že místní mají na to, jak sehrát sousedské hry z Podkrkonoší, jasně vyhraněný názor. Takže bychom tam mohli snadno narazit.

S jakými ambicemi do příprav představení vstupujete?

Výběrový seminář nespočívá jen v přípravě divadla. V prvním semestru se konají vstupní, v podstatě interaktivní přednášky, v nichž rozebíráme hry a literární texty, které dílo ovlivnily, srovnáváme je a hledáme paralely. Takže se k textu dostáváme z různých stran. A zkoušet začneme až tehdy, když si účastníci semináře dokážou text kulturně a literárněhistoricky podložit. Takže seminář je, myslím, ideální příležitostí podrobně se seznámit s některým textem takto komplexně.

Snažíme se trochu navázat na to, co bylo běžné v tradičním jezuitském školství, kde se každoročně hrálo divadlo, které sloužilo především k výuce jazyka, ale zároveň studenty nutilo o konkrétních textech a konkrétních rolích přemýšlet. Neustálé opakování textu nemusí být jen věc drilu a dávno přežitých učebních metod, teprve při pátém, sedmém čtení mnohdy pochopíte souvislosti, které vám do té doby unikaly.

Kdo vám pomáhá s výrobou kulís a kostýmů? Komédie o Felsenburkovi nese označení lidová hra se zpěvy. Kdo se ujal hudební aranže?

Ke hře se zachoval jen jeden notový part, který se stejně ukázal jako nepoužitelný. Máme ale výhodu, že na fakultě je tolik oborů, že studenti mohou spojit svoje síly. Muziku obstaraly a zčásti i nově napsaly tři studentky oboru bohemistika – hudební výchova.

Kulisy nám připravila kolegyně, která zároveň učí na střední škole, takže jejich výrobu vzala jako součást výuky. Základ kostýmů tvoří vyřazené kostýmy z divadla, lidové kroje a nejrůznější zbytky z jiných představení (škrabošky, rohy, košíčky, hole). Někteří z herců jsme pak donutili, aby si koupili takové kalhoty, které se budou hodit jak pro jejich roli, tak i pro další studentský život.

Dočká se Felsenburk někdy reprízy?

Rádi bychom. Problémem vždy je, že se absolventi po skončení školy rozprchnou po celé republice. A když někdo učí třeba v Jindřichově Hradci, tak těžko přijede s námi zkoušet. Zatím jednáme o uvedení v Památníku národního písemnictví. Chtěli bychom s Felsenburkem vyjet i někam na malé město, abychom poznali také jiné publikum.

Další reprízu představení Komédie o Felsenburkovi se podařilo dohodnout na čtvrtek 6. 5. 2010 od 19:00 hodin v sále Boženy Němcové v prostorách Památníku národního písemnictví ve Strahovském klášteře.

Problémem pro další rozvoj studentského divadla je absence vhodného prostoru. Na fakultě není žádný divadelní sál, kde by se mohlo zkoušet a hrát.
(Lucie Kettnerová)